

Røða 100 ára føðingardagur hjá Nannu Skála 20. februar 2015

Góða Nanna,

Hjartaliga til lukku við føðingardegnum.

Tað er mær ein stórir heiður, sum landsstýriskvinna í almannamálum, at vera boðin við í 100 ára føðingardag tygara, og tað takki eg fyri.

Eg fari eisini at ynskja familjuni og kenningum, hjartaliga til lukku við hesum stóra hátíðardegi.

Nanna, nú tygum gerast 100 ár, ja, so er tað torført – fyri ikki at siga ógjørligt – hjá mær at ímynda mær, hvat hetta vil siga.

Viðførið tygara við upplivingum, við lívsroyndum, við innliti, er á tremur. Samfelagið hevur verið fyri nógvum og stórum broytingum, ja, tygum kunnu minnst og hyggja aftur á eitt langt og ríkt lív.

Nanna, tygum eru uppvaksin og hava búð so at siga alt tygara lív mitt í Havnini. Tygum vóru partur av einum systkinaflokki við 6 systkjum – trimum gentum og trimum dreingjum. Foreldur tygara vóru Niklái Skála úr Tórshavn og Amalia fødd Joensen úr Hesti.

Nanna, tygum hava kanska ikki havt ein heilt traditionellan ungdóm. Sum ung fóru tygum ikki út at tæna, sum annars var vanligt fyri ungar gentur tá í tíðini.

Nei, tygum fóru í staðin í Realskúla í Havn, og eftir lokna skúlagongd fóru tygum í Havnar Tímurhandil at arbeiða.

Nakað áðrenn seinna heimsbardaga fóru tygum til Danmarkar at lesa til fysioterapeut.

Hetta gjørdist møguligt av tí at mammubeiggi tygara sjólátst, og mamma tygara arvaði nakað av pengum eftir hann. Og mamma tygara ynskti at brúka pengarnar, so at tygum fingi eina útbúgving.

Meðan tygum lósu var mangan sera smátt við pengum, og hava tygum fortalt, at fyri at spara pengar, vóru tygum noydd at ganga, heldur enn at brúka sporvogn.

Í ferium arbeiðdi tygum á einum uppvenjingarheimi í norður Jyllandi. Annar veraldarbardagi brast á, og ikki bar til at koma heim aftur. So tygum gjørdist føroyingur í Danmark undir krígunum, og arbeiðdi krígsárinu í Keypmannahavn.

Eftir kríggið komu tygum heimaftur til Føroyar. Tygum bygdu tygum egin hús. Hetta var ikki nakað, sum var vanligt fyri kvinnur um hetta mundið, seinast í 1940'unum.

At tygum høvdu arbeiðt í Tímurhandlinum kom tygum nú til gagns, tí tygum visti alt um tímur og seym og tað sum har til hoyrir, tá ið hús skulu byggjast.

Tygum bygdi eini sethús við fleiri hæddum mitt í Havnini. Sjálv búðu tygum ovast og hevði egna fysioterapiklinikk í húsinum. Í teimum niðaru hæddunum búðu bróður tygara Sjúrður og systir tygara, Tóra vanliga nevnd Lítla. Tit trý búðu saman øll árin.

Nanna, tygum høvdu um hetta mundið egin hús, útbúgving og egna klinikk. Og tygum fingi sjúklingar við ávísing frá sjúkrahúsinum og frá kommunulæknum. Og tygum høvdu til sjúklingar heilt fram til 1990'ini, hóast tygara høga aldur.

Tygum hava eisini ferðast nógv, og arbeitt uttanlands. Eitt skifti arbeiddi tygum í Skotlandi á einum ortopediskum sjúkrahúsi. Eisini vóru tygum eitt skifti í Svøríki og arbeiddi.

Tíðarskeiðið í Svøríki kom at hava stóra ávirkan á tygara virkna lív. Í Svøríki fingi tygum innlit í “Heilbrigdis” hugsjónina, serliga innan royking og rúsdrekka.

Eitt langt tíðarskeið arbeiddi tygum nærum einsamøll í Tubbaksráðnum fyri at upplýsa um, hvussu vandamikil royking var. Títt slagorð var “**AT roykja er ein privat søk, HVAR tú roykir er ein sosial søk.**” Hetta stóra arbeiði hevur sanniliga vunnið frama, tí í dag ivast ongín í, hvussu vandamikil royking er, og tað verður so at siga ikki roykt inni longur.

Seinni komu tygum at arbeiða saman við Inga Mohr, sála og Jákupi Lindenskov og settu tit Viðgerðarstovnin Heilbrigdi á stovn í 1986. Hetta var byrjanin til Heilbrigðið á Velbastað.

Í byrjanini var hetta arbeiðið sjálvboðið arbeiði, og fíggaðu tit sjálvi hesa verkætlan. Hetta tilboð er síðani vordið til eitt “must” í samfelagnum. Sum tygum hava tikið til, so skulu pengar til alt, og tað skuldu tit eisini hava til hesa verkætlan, sum nú er fígga á fíggarlógini.

Jákup Lindenskov hjálpti tykkum at bera boðini út í Tinganes at fáa Atla Dam, sum tá var lögmaður, at hjálpa til peningaliga.

Tað var einki tilfar á føroyskum um royking og rúsdrekka, og tygum fóru tí sjálvi undir at týða úr ymsum málum til føroyskt. Her kunnu nevast ymsir faldarar og Tjúgufýra-tíma bókin. At hjálpa tygum við hesum høvdu tygum Daniellu Olsen av Sandi, sum nú er 102 ár og býr á Boðanesheiminum.

Politisk hava tygum eisini verið virkin. Alt tygara lív hava tygum verið sjálvstýrisfólk og altíð valt Tjóðveldi og eru tygum sannførd um, at vit hava tað sera gott í Føroyum og tí er neyðugt, at vit fara væl um í samfelagnum.

Tygum hava ongantíð verið bangin fyri at taka orðið ella standa við títt, eisini um øll ikki altíð hava verið samd við tygum.

Verkætlanin við Heilbrigdi hevur verið eitt sera spennandi arbeiði, og heima á veggnum í stovuni hongur eitt minnisrit, har nevndin í Heilbrigdi hevur útnevnt tygum

til heiðurslim á Heilbrigði fyri drúgva og slóðbrótandi arbeiði tygara ímóti rúsdrekkamisnýtslu í Føroyum.

Sjálv siga tygum, at tygara áráði kanska stavar frá tí, at pápi tygara plagdi at siga: “Hatta klárar tú Nanna” ... og tað hava tygum eisini víst í verki, at so er.

Hóast tygara høga aldur, eru tygum væl fyri, og kunnu líta aftur á eitt gott og virkið lív.

Tygum búgva nú einsamøll heima, hóast at tygum nú eru blivin 100 ár. Nakað av heimahjálpi fáa tygum, men annars klárar tygum tygum sjálv.

Nærmasta familjan plagar at hyggja inn, og tað eru tygum sera glað og takksom fyri, havi eg latið mær fortalt.

Eg fari at enda við at lesa fyrsta og seinasta ørindi úr yrking eftir Poul F. Joensen, “Langtan í útlegd”: tí serliga er tað í útlegd, at vit minnst á, okkara innastu kenslur.

“Bart av brimi, fjart í villum Atlantshavi,
vetrarstormar ýla, strongir streyma strítt,
kyst av sól á sumri, grønt frá fjall til fjøru,
liggja Føroyar, fríða føðilandið mítt.
Har í faðirs garði var í heim eg borin,
aldist upp við móðurs eyma, fjálga barm,
eins og fuglaungi vermdur undir vongi,
kendi onga neyð og ikki stríð og harm.

....

Nú skal stevnast heim til ætt og fornar vinir,
festa aftur fót á gomlu Føroyajørð,
hoyra kvæðir ljóða, miklar boðar bróta,
hoyra fuglagleim í sól um Beinisevørð.
Eg vil ofra Føroyum síðsta mátt og megi,
mál og mentan menna til eg skal í mold,
her sum rótin rann við barm tín vil eg hvíla,
Føroyar, føðilandi, fagraða á fold.”

Við hesum fari eg at ynskja tygum eitt blítt lívskvöld við tøkki fyri tíðina, sum okkum er tillutað.

Takk fyri!

Annika Olsen,
landsstýriskvinna